

št. 131 d. z. po golih besedah njegovih, mislil bi, da ta razsodba kasacijskega dvora ni v soglasji z besedami omenjenega paragrafa, in zdi se skoraj človeku, da se pri redakciji te postavne določbe ni jasno mislilo, ali pa jasna misel ne dovelj jasno izrazila, ker se ta paragraf da v resnici po svojih besedah tako tolmačiti, kakor ga je tolmačilo okr. sodišče v C. Toda če se jemlje ozir na prejšnje določbe kazenskega zakonika na eni, in na tendenco kazenske novele z dne 15. novembra 1867. na drugi strani, ni dvomiti o resničnosti in zakonitosti zgoraj navedene razsodbe. — Enako načelo izreklo se je tudi v razsodbi kasacijskega dvora z dne 16. novembra 1878 št. 7561 (zbirka M. G. št. 187).

Dr. K.

Listek.

Neodgovornost.*)

I.

Eh bien! ali sprevidite, kam vas dovedejo lepe teorije o neodgovornosti hudodelnikov?

Glejte, to je človek, ki je imel preteklo leto prepir z ravnateljstvom poštnih in brzojavnih uradov, ter misli, da se mu godi krivica. Slučajno sreča na cesti učence polytehničke šole, zdi se mu, da sta med njimi sinova ministra za pošte in brzojave, izvleče iz žepa revolver ter strelji trikrat med množico.

Zaprejo ga in naročijo zdravnikom, naj preiskujejo duševno njegovo stanje. Zdravniki, to se ume, spoznajo, da ni nobene logične zveze med pritožbami, katere ima obdolženec proti državnej upravi in svinčenkami, katere je streljal med učence polytehničke šole.

Končaje svoje poročilo pravijo, da ta človek ni pri zdravi pameti in — ker ima vse v medicini svoje ime — določijo, da je zbolel za blodnjo, da ga preganjajo, da je ravnal pod vplivom nepremagljive sile ter vsled tega ni odgovoren za doprinešeno djanje.

*) V naslednjem podajamo dva članka duhovitega feuilletonista Francisque Sarcey, katera je objavila République Française 7. in 11. januarja t. l. Ker je prišlo tudi pri nas v navado, pri vsakem večjem zločincu govoriti o moral insanity, je zanimivo slišati tudi nejurista v tej zadevi. Opozarjamo na razliko med stališčem Sarcey-evim in stališčem, katero zavzima v naj-novejši svoji publikaciji — Interessante Fälle, Criminalprozesse aus neuester Zeit — Paul Lindau.

Preiskovalni sodnik spustil ga je vsled tega iz zapor. Ni ga nesmisla, ki bi človeka huje razkačil.

Če je človek odgovoren, naj zagovarja svoje djanje pred sodniki če pa je neodgovoren nore, treba ga zavarovati, kajti ravno tista blodnja da ga preganjajo, ki mu je ta pot vtisnola revolver v roke, privedla ga bode prej ali slej k enakemu surovemu činu.

In ta ni izostal. Leto pozneje, t. j. pred nekoliko dnevi, čakal je isti Milmaud pri vratih ministerstva visokega činovnika telegraf-ske uprave, ter je, ne da bi mu bil kaj rekel, strelil šestkrat v njegov hrbet. Velika sreča, da nesrečnež ni obležal na mestu. Zadolbil je težke rane in javeljne bode okrevaj.

Moža so vnovič prijeli ter odvedli v preventivni zapor, vnovič bodo poprosili — jaz tako mislim — zdravnike, naj se izreko o njegovem duševnem stanji. Ne dvomite, napisali bodo lepo disertacijo o tem slučaju. Pred seboj imam autografovano poročilo, katero so podali v drugem, približno enakem slučaju, v slučaju Baffier-ja, ki je streljal na Germain Casse-ta kakor na zajca, da si ga niti poznal ni. O tem bom še govoril, kajti to poročilo spada med najčudniše reči, katere sem čital. Poskušen umor, katerega obdolžujejo Baffier-ja, ni drugo — nego zanimiv psihologički slučaj.

Ravno tako bode se dokazalo z vsem znanstvenim aparatom, da je ta ubogi Milmaud podlegel še enkrat nagonu, kateremu se ni mogel upreti . . . slišali so se že taki glasovi . . . Bodo ga li vnovič spustili? Bodo mu li rekli: „Prijetelj, to, kar se Vam je pripetilo, je zelo neprijetno, Vi imate opasno navado, nositi pri sebi revolver ter ga sprožiti proti brzojavnim uradnikom. Toda, to ni Vaša krivda, Vi ne morete vladati samega sebe . . . zatoraj, vrnite se k svojim. Z bogom!“

To pa ne reši vprašanja.

Če je mož kriv, naj se obdrži v ječi, če ni, naj se zavaruje v blaznici, drugo ni mogoče. Bitjem, katera so za javno varnost tako nevarna, se ne sme dovoliti, da, zarad svoje neodgovornosti, hodijo po ulicah. Stekel pas tudi ni odgovoren. Vsled neke nepoznate sile cedijo se mu sline in grize, kar dobi. Za to pa ga vsak, kateri ga dobi, pobije.

Sodišča vendar niso, na kratko rečeno, šole za primerjajočo psihologijo. Ona niso namenjena soditi človeška djanja razjasnjevaje njih

nagibe ter preiskovaje obisti hudodelnikov. Njihova naloga je, varovati človeštvo pred hudodelniki.

Mar ni lepa prilika za hudodelnika reči: jaz nisem odgovoren, vodil me je nagon, močnejši od moje volje. Moj bog, vsakokrat biva kaka reč, ki navaja k slabemu, to stoji. Ljudje, ki so hudobni, kakor Jago in Narcis, iz ljubezni do umetnosti, so zelo redki, menda so to tudi pošasti, katere je rodila zgolj domišljija pesnikov. Vsak človek, ki stori kaj slabega, ima gotove razloge za to. Njegova skrb bodi, upreti se tem razlogom. Če je za to preslab, tem hujše za njega! Človeško društvo ima pravico, vporabljeni zoper to slabost vsa potrebna sredstva.

Morilci, ki se izpričavajo s takimi zagovori, spominjajo me pabalina, katerega so pri kradenji zasačili, na kar je, surovo se smehljuje djal: tega nisem storil jaz, ampak moja roka! — A, to je tvoja roka, prijatelj! Dobro, bodi tako dober in obdrži jo v žepu, sicer boš imel sitnosti.

Ni ga slabšega vzgleda kot je ta, katerega dajajo ljudem skandalozne oprostitev, provzročene po poročilih zdravnikov o neodgovornosti obtoženčevi. Recimo, da so taki ljudje, kateri nimajo trdne volje. Bomo jo s tem utrdili, da spustimo iz ječe morilca, ker bojda ni znal in ni mogel premagati samega sebe? To je spodbujanje, to je premija za uboj.

Ko bi bili obsodili prvo žensko, katera je zlila vitrijol v lice svojemu nezvestemu ljubimcu, strogo in na dolgo časa, ter tudi drugo, in tretjo takisto, ne bi bilo četrte. Volja ostalih bi se bila utrdila vsled pomisleka, da bodo, če se vdajo nagonu osvete, gotovo kaznovane.

Mesto tega vprašali so zdravnike, ali ni storilk obladala sila, katerej se upreti niso mogle.

Sila bila je nepremagljiva, odgovorili so gospôda zdravniki.

Zarad tega so se vitroleuse oprostile, občinstvo je ploskalo, in sledile so druge, katere nalik onim naglašajo, da so neodgovorne.

Neodgovorne! Neodgovorne! Hočete li res take biti? Dobro, v Charenton*) z Vami, naprej! To je zatvor, ki ne omadežuje kot oni v Poissy**), pa je mnogo huji. Ker se same ne morete upreti svo-

*) Blaznica.

**) Kaznilnica.

jemu nagonu, in ker ta nagon provzročuje slaba djanja, dovolite nam, da nadomestimo vašo voljo z našo, ter da vas obvarjemo vaše lastne slabosti med trdnimi zidovi — blaznice.

Književnost.

Vatroslav Oblak, Trije slovenski rokopisi iz prve polovice XVII. stoletja. Posebni odtisek iz „Letopisa Matice Slovenske za leto 1887“. V Ljubljani 1887. 57 str. vel. 8°. — Ako tudi g. pisatelj govori o tukaj priobčenih rokopisih bolj v jezikoslovnem obziru, vendar jih na tem mestu omenjamo, ker so vsi trije, izvirajoči iz XII. in XVIII. stol., pravniške vsebine ter pred vsem zanimivi kot zgodovinski spomeniki. Prvi rokopis, shranjen v dunajski vseučiliščni knjižnici, obsega razven nemških in talijanskih priseg tudi 16 (17) slovenskih iz prve polovice XVII. in XVIII. stol., drugi rokopis, v ljubljanski licejski knjižnici, nam podaje le malo natančen slovenski prevod gorskega zakona (BergkhRechtsordnung 1639) z leta 1644, tretji rokopis, ki ga je dobil g. pisatelj iz zapuščine Ferda Kočevarja, je slovenski dolžni list z leta 1630. Vse imenovane spomenike obravnava g. pisatelj z jezikoslovnega stališča. Oziral se pa ni na slovarni del, kar je obžalovati, kajti gotovo bi bilo zanimivo videti, kako je slovenski prelagatelj gorskega zakona podomačil pravniške izraze nemškega izvirnika.

H konci še dve opazki. Prvi rokopis, obsegajoč slovenske prisega, nam ni bil nikakor več nov. Gosp. pisatelj je prezrl, da ga je že l. 1884 objavil z nemškimi in talijanskimi prisegami vred g. dr. Fr. Simonič v Letopisu Mat. Slov., na str. 196—220. Primerjaje oba natiska se razvidi, da se razločujeta samo v malenkostih. Dalje omenjam, da tretji, dolžni list obsegajoči rokopis ni „najstarejša slovenska listina te vrste.“ Znan nam je še starejša z leta 1613, katero je priobčil Ferdo Kočevar v listku „Slovenskega Naroda“ 1873. l. šte. 104. Ker je zabelježena na tako skrivnem mestu, da jo le težko najti, ponatisnem jo tukaj:

Dolshny lisst Stefana Klobuzhara sa deset dukat inu sa siedem kablov shita — Mikotu Kashizhu inu nyhoui hishny gospodiny Mariny v Drashzhizhi (ta napis je zunaj). Jest Stefan Klobuzhar stanom na Bol-drashy, podloshnik pod gospodina Gala, sposnam sabo inu s totim moiem doshnim listom, ker kuli leta moi dolshni list naprei pride, aly se bode bral, de sem jest prau inu poshteno dolshan stariga dolga deset slatih dobro rasumnimu inu naprei vsetimu Mikoly Kashizha purgariu le tukaj v Metliki inu nihouy hishny gospodiny Mariny, inu sem polek tiga stariga dolga sprosil od nih siedem kablou shita. Tu istu shitu sem jest k moim lastnim rokam preiel k moi potreby. Obezhuieim jest Stefan ta imenouany dolg Mikotu inu Mariny do s. Lukesha dan tiga 1614. leta lepu poshteno plazhat s dobrim moshtom inu shenizo kaku vsa deshela na metlizko sha-